

Ніколайчук Л. Г.,

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри управління
повсякденною діяльністю військ та
тилового забезпечення,
Національна академія сухопутних
військ імені гетьмана Петра
Сагайдачного
(м. Львів, Україна)

ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Існуюча система професійної підготовки фахівців сектору безпеки та оборони не повною мірою забезпечує безперервний професійний розвиток військових фахівців упродовж військової кар'єри, набуття ними нових компетентностей, які дозволяють якісно виконувати завдання оборонного планування, сумісного застосування Збройних Сил України (ЗСУ) та інших складових сил оборони, здійснювати спільні дії у складі об'єднаних органів військового управління, у тому числі спільно із відповідними структурами держав - членів НАТО.

До основних причин виникнення цих проблем варто віднести:

використання застарілих підходів та принципів;

відсутність ефективної багаторівневої системи професійної військової освіти;

відсутність взаємосумісності структури та організації із структурами військової освіти держав-членів НАТО;

відсутність міжвідомчої координації при підготовці офіцерського складу оперативного та стратегічного рівнів;

неповна відповідність змісту військової освіти сучасному досвіду бойової та оперативної підготовки військ (сил) стандартам країн-членів НАТО;

неінтегрованість системи освіти з системою управління кар'єрою;

повільне впровадження сучасних інформаційних, інтерактивних, особистісно-орієнтованих педагогічних та технологій дистанційного навчання;

недостатній рівень підготовки науково-педагогічних (педагогічних) працівників і інструкторів ВНЗ для викладання за освітніми програмами, який має відповідати потребам інтеграції в НАТО;

недосконалість організаційно-штатної структури та її невідповідність динаміці розвитку ЗСУ;

система вивчення іноземних мов військовослужбовцями не забезпечує достатній рівень володіння ними для ефективної участі в заходах міжнародного оборонного співробітництва, впровадження стандартів та процедур НАТО;

недостатнє забезпечення освітнього процесу новими, сучасними зразками озброєння і військової техніки, комплексами, лабораторіями тощо;

недостатня співпраця між військовими закладами України та держав-членів НАТО.

Враховуючи наведене, подальший розвиток системи військової освіти вимагає її трансформації шляхом визначення нових підходів до формування її структури та змісту, що дозволить забезпечити ефективну планомірну реалізацію закріпленого Конституцією України стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Організації Північноатлантичного договору та Європейського Союзу, забезпечити ЗСУ та інші складові сил оборони вмотивованим, професійним і освіченим особовим складом [1].

Професійну військову освіту також можна назвати новою складовою структури військової освіти, яка функціонує шляхом запровадження багаторівневої системи L-курсів (L1-L5) для офіцерського складу ЗСУ та інших складових сил безпеки та оборони з метою здобуття тактичного, оперативного та стратегічного рівнів військової освіти.

На курсах професійної військової освіти здійснюється підготовка мотивованих та відповідальних офіцерів-лідерів з розвиненим прагненням навчатися та кар'єрно зростати, обізнаних у процедурах планування та прийняття військових рішень за стандартами НАТО, власним баченням вирішення завдань, широким спектром знань: від фундаментальних до професійно-спеціальних.

Структура курсів професійної військової освіти виглядає наступним чином:

тактичний рівень військової освіти:

базовий курс тактичного рівня (L-1A);

фаховий курс тактичного рівня (L-1B);

командний курс тактичного рівня (L-1C);

командно-штабний курс тактичного рівня (L-2);

оперативний рівень військової освіти:

курс офіцерів об'єднаних штабів оперативного рівня (L-3);

стратегічний рівень військової освіти:

курс вищого керівного складу стратегічного рівня (L-4);

курс стратегічного управління вищого рівня та державної політики (L-5).

Було визначено передумови трансформації військової освіти, а саме: розвиток ЗСУ здійснюється за стандартами НАТО, що сприяє досягненню сумісності зі збройними силами провідних держав світу; створення єдиної уніфікованої системи підготовки персоналу для сил безпеки і оборони з урахуванням досвіду держав-членів НАТО; необхідність формування ефективної системи професійної військової освіти, яка інтегрована в державну систему освіти; забезпечення централізованої підготовки особового складу сил безпеки і оборони оперативного та стратегічного рівнів; професійна армія повинна стати школою лідерства Професійна військова освіта повинна бути підґрунтям для формування військової еліти держави; реалізація принципу «Освіта впродовж військової кар'єри»; забезпечення якості вищої освіти та професійної військової освіти, яка відповідає вимогам стандарту НАТО Vi-SCD

075-007 «Освіта і підготовка»; впровадження системи акредитації військової освіти у вищих військових навчальних закладах з урахуванням потреб та специфіки сил безпеки і оборони; створення умов для взаємовизнання сертифікатів, отриманих у військових навчальних закладах держав-членів НАТО.

Бачення системи військової освіти України в Європейському просторі освіти (ЄПО): це поєднання механізмів Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», постанови Кабінету міністрів України (КМУ) № 467 «Про затвердження Положення про вищі військові навчальні заклади» від 12 травня 2021 р. Київ, наказу Міністерства освіти та науки України (МОНУ) № 686 «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти від 15 травня 2024 р. Київ (введено в дію з 01.09.2024), наказу Міністерства оборони України (МОУ) № 120 «Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах МО України, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти від 15 лютого 2024 р. Київ та інших нормативно-правових актів з вимогами «Стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (ухвалено Міністерською конференцією в Єревані) – Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) та стандартів НАТО, зокрема Директиви НАТО Vi-SCD 075-007 «Освіта та індивідуальна підготовка» [2].

Підхід НАТО до підготовки визначає очікуваний результат з прийняття та реалізації рішень щодо освіти та індивідуальної підготовки. Згідно стандарту НАТО Vi-SCD 075-007 «Освіта та індивідуальна підготовка» вона включає наступні етапи:

1. Етап аналізу.

а. Навіщо навчати? б. Кого потрібно навчити? с. Чому потрібно навчити, до якого рівня та за яких умов?

Мета етапу аналізу полягає у формуванні чітко визначених цільових кваліфікаційних характеристик – цілей навчання.

Ці цілі визначають очікувані результати освіти та індивідуальної підготовки. Результатом етапу аналізу повинно бути розроблення регулятивного документу, що враховує потреби операцій НАТО та вимог щорічних рекомендацій Верховного головнокомандуючого об'єднаних сил НАТО

в Європі щодо освіти, підготовки, навчань та оцінювання.

2. Етап проектування.

Мета етапу проектування – створити або обрати таке рішення щодо освіти та індивідуальної підготовки, яке забезпечить досягнення тими, хто навчається, визначених цілей навчання. Результатом етапу проектування є виготовлення регулятивного документу курсу, у якому детально визначається стратегія проведення навчання, що повинно забезпечити реалізацію рішення щодо освіти та індивідуальної підготовки.

3. Етап розробки.

Метою етапу розробки є розроблення або закупівля матеріалів чи послуг, необхідних для забезпечення реалізації рішення щодо освіти та індивідуальної підготовки. Результатом етапу розробки є виготовлення документації за програмою курсу, зміст якої було визначено на етапі проектування і описано у регулятивному документі курсу.

4. Етап впровадження

Метою етапу впровадження є виконання управлінських, допоміжних та адміністративних функцій, необхідних для успішної реалізації рішення щодо освіти та індивідуальної підготовки. Результатом етапу впровадження є кваліфіковані випускники [3].

Трансформація військової освіти торкнеться не тільки Збройних Сил, а й усіх складових Сил оборони.

Отже, вище нами були перераховані основні складові, які потрібно виконати найближчим часом для удосконалення системи підготовки військових фахівців. А також окреслені проблемні напрями існуючих завдань, а саме прагнення досягнення стандартів НАТО та Європейського Союзу за всіма позиціями, враховуючі сьогоднішній бойовий досвід

Список використаних джерел:

1. Постанова Кабінету Міністрів № 1410 «Концепція трансформації системи військової освіти», 2022 р.

2. Дурач В.М., Ткачук П.В., Ніколайчук Л.Г., Кучер Л.Р. Якість військової освіти: сучасні підходи. *iScience. Actual scientific research in the modern world. Journal*. Pereiaslav, 2025. Issue 4(119), 343 p. P. 211-215.

3. Директива НАТО Vi-SCD 075-007 «Освіта та індивідуальна підготовка».